

Hnací a klidové faktory národohospodářského procesu

Rudolf Steiner

Ujasnili jsme si tedy, jak celkové národní hospodářství probíhá tím způsobem, že hnacími, hybnými faktory v něm jsou koupě, případně prodej, půjčování a darování. Musíme si uvědomit, že bez tohoto vzájemného působení půjčování, darování a kupování nemůže žádné národní hospodářství existovat. To, co v národohospodářské sféře vytváří hodnoty [...], co vede k tvorbě ceny, vychází tedy z těchto tří faktorů, z koupě, darování a půjčování. Jedná se jen o to, jak tyto tři faktory působí v tvorbě ceny. Neboť teprve až poznáme, jak tyto faktory působí v tvorbě ceny, budeme s to dospět k určité formulaci cenového problému.

Za předpokladu, že součástí národohospodářského pohybu jsou darování, koupě a půjčování, pozorujeme ty nejdůležitější klidové faktory našeho národního hospodářství. Podívejme se na to, o čem se právě v současné době nejvíc mluví a čím se do národohospodářské vědy vlastně dostávají nejčastěji omyly. Mluví se o mzdě a mzda se označuje také tak, že vypadá jako cena za práci. Jestliže se takzvanému námezdnímu dělníkovi musí zaplatit více, řekne se, že práce podražila; jestliže se mu musí zaplatit méně, pak se řekne, že práce zlevnila. Mluví se tedy skutečně tak, jako by docházelo k určitému druhu koupě mezi námezdním dělníkem, který prodává svou práci, a tím, kdo od něj tuto práci kupuje. Je to ale pouze koupě fingovaná. To, co se ve skutečnosti děje, vůbec žádná koupě není. To je ovšem onen problém v našich národohospodářských poměrech, že máme všude kaširované, maskované poměry, které se odehrávají jinak, než jaké vlastně jsou v hlubším smyslu. Zmiňoval jsem se o tom již dříve.

Hodnota v národním hospodářství může vzniknout [...] jen ve směně výrobků, ve směně zboží nebo vůbec národohospodářských produktů. Jiným způsobem hodnota vzniknout nemůže. Snadno ale přijdete na to, že může-li hodnota vzniknout jen tímto způsobem a má-li cena hodnoty tendenci vzniknout tak, jak jsem to rozebral včera, tedy že se má vzít ohled na to, jak pro někoho, kdo zhotovil nějaký výrobek, má být za tento výrobek dosažitelná taková protihodnota, aby mohl uspokojit své potřeby, které má, než opět zhotoví stejný výrobek - má-li to být možné, pak se přece musí výrobky vzájemně ohodnocovat. A nakonec není nijak těžké přijít na to, že v národohospodářském procesu se výrobky navzájem ohodnocují. Je to jenom kaširované tím, že mezi to, co se směňuje, vstupují peníze. To ale není na věci to podstatné. Na penězích bychom neměli nejmenší zájem, kdyby nepodporovaly směnu výrobků, kdyby ji nedělaly pohodlnější a kdyby ji také nezlevňovaly. Neměli bychom peněz zapotřebí, kdyby tomu nebylo tak, že se tomu, kdo nějaký výrobek dodává na trh - pod vlivem dělby práce - nechce dojit si pro to, co potřebuje, tam, kde to je, ale že si za svůj výrobek vezme peníze, aby se pak zase odpovídajícím způsobem zaopatřil. Můžeme tedy říci: Ve skutečnosti je to vzájemné napětí, které se v národohospodářském procesu objevuje mezi výrobky a které musí mít co dělat s vytvářením ceny.

R. Steiner: Národohospodářský kurz. GA 340. Přednáška z Dorna- chu, 30. července 1922, str. 102n.